

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ
STŘEDISKO MEZINÁRODNÍCH STUDIÍ JANA
MASARYKA

Obor: Mezinárodní studia – diplomacie

Migrace z Ukrajiny do České republiky
(bakalářská práce)

Autor: Cyril Temerov

Vedoucí práce: Ing. Mgr. Markéta Votoupalová, Ph.D.

Akademický rok: 2017/2018

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a s vyznačením všech citací z pramenů. V Praze dne 29. června 2018

..... Cyril Temerov

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu mé práce, Ing. Mgr. Markétě Votoupalové, Ph.D. za pomoc a vstřícnost při přípravě projektu této bakalářské práce a rozsáhlému komentáři, který mi umožnil na své práci systematicky pracovat.

OBSAH

Úvod.....	5
1 Členění migračních teorií.....	7
1.1 Neoklasická ekonomie – makroteorie	7
1.2 Neoklasická ekonomie - mikroteorie	8
1.3 Nová ekonomie migrace	10
1.4 Teorie <i>push and pull</i> faktorů, gravitační modely	11
2 Dotazníkové šetření - metodika	13
2.1 Respondenti.....	14
3 Přínosy a rizika migrace	16
3.1 Ekonomické dopady migrace	16
3.2 Kulturní a společenské dopady migrace	17
4 Migrace v České republice	19
4.1 Identifikace příčin migrace z Ukrajiny do ČR	20
5 Výsledky dotazníkového šetření	25
5.1 Jak vnímají Ukrajinci Českou Republiku?.....	25
5.2 Pracovní příležitosti a uplatnění Ukrajinců.....	26
5.3 <i>Push</i> faktory pro migraci.....	27
5.4 Budoucí očekávání týkající se migrace.....	29
Závěr	31
Zdroje.....	33
Seznam příloh	36
Příloha A – Originální dotazník použitý v šetření	37
Příloha B – Český překlad použitého dotazníku.....	42

ÚVOD

Téma uprchlictví a migrace je v současné Evropě jedním z nejzásadnějších politických a společenských témat. Zatímco Evropská unie musí čelit mimořádnému tlaku ze strany zvýšené legální, ale i nelegální migrace ze zemí ohrožených ozbrojenými konflikty, válkami, či ekonomickými krizemi, je pro Českou Republiku, jako jednu ze zemí se socialistickou minulostí a slovanskými kořeny, stále aktuálnější problematika zvýšené migrace z Ukrajiny.

Nárůst statistik počtu žadatelů o pracovní povolení, dlouhodobý pobyt či pracovní vízum v posledních letech napovídá, že tento zvýšený zájem o migraci do ČR může mít určitou souvislost s událostmi okolo krize na Ukrajině, kterou v současné době trápí mimo jiné vnitřní ozbrojený konflikt a zhoršující se ekonomická situace. Rozdíly mezi pojmy uprchlík a běžný imigrant v souvislosti s migrací z Ukrajiny tedy mohou pravděpodobně splývat i vzhledem k tomu, že migrace z této země pravděpodobně nemívá charakter přímočaré žádosti o azyl. Tito lidé mohou mít nejspíše oprávněný pocit, že pokus migrovat bude významně úspěšnější právě za použití jiných legálních prostředků jako například v rámci běžné pracovní migrace.

V teoretické části práce se zaměřím na tři základní, často citované teorie. Konkrétně půjde o neoklasickou teorii migrace, teorii nové ekonomie migrace a gravitační modely a *push and pull* faktory s ohledem na jejich jednotící, ale i rozdílné prvky pro lepší pochopení podstaty tohoto ekonomicky, společensky i bezpečnostně významného tématu. Tyto teorie jsem si vybral proto, že přestože každá z nich bývá často citována a užívána, dívá se na problém migrace a její příčiny z jiného úhlu. Předpokládám, že různé pohledy na migraci mohou pomoci lépe pochopit různé faktory, které mohou teoreticky ovlivňovat či vyvolávat migraci mezi zeměmi a které ukazatele se dají použít jako jakési indikátory případných migračních tlaků. U každé z těchto teorií budu hledat závěry, které umožní lépe pochopit a interpretovat pohled na migraci, který ta či ona teorie reprezentuje.

V rámci praktické části bakalářské práce se zaměřím na zkoumání, zda závěry a předpoklady těchto odlišných teorií migrace lze aplikovat na konkrétní případ migračních pohybů mezi Českou republikou a Ukrajinou. Mým cílem je ověřit, zda tyto teorie migrace mohou nabídnout vysvětlení zvýšeného pohybu osob mezi těmito zeměmi, případně identifikovat ty faktory, které podle těchto teorií mohou být za tento pohyb odpovědné.

V rámci zpracování bakalářské práce bude také provedeno dotazníkové šetření s reprezentativním vzorkem Ukrajinců, kteří migrovali do ČR v posledních letech, které mi umožní lépe pochopit a prozkoumat subjektivní vnímání příčin této migrace těmi nejpovolanějšími – konkrétními imigranty. Tuto metodu výzkumu volím zejména kvůli předpokladu, že pro získání celistvého obrazu o příčinách migrace je nutné znát i subjektivní vnímání tohoto fenoménu lidmi, kteří se pro migraci rozhodli a jsem přesvědčený, že pouhá řešerše odborné literatury či všeobecná statistika mi taková vysvětlení nebudou schopná nabídnout. Zajímavé také bude zkoumání toho, jak se tyto subjektivní motivy a pohledy liší v závislosti na věku, vzdělání, profesního uplatnění na území ČR či dalších parametrech.

Je oprávněné předpokládat, že se mi pro jednotlivé teorie podaří najít ty faktory, které nabídnou vysvětlení této migrace, a že tyto výsledky nebudou v příkrém rozporu s teoretickými východisky. Očekávám tedy faktické potvrzení těchto teorií ve všeobecné rovině i když každá z nich se dívá na problém trochu jinak a sledují jiné faktory migrace.

1 ČLENĚNÍ MIGRAČNÍCH TEORIÍ

Chceme-li správně chápat nějaký jev, je třeba jej definovat. Z hlediska prostého jazykového významu termín migrace představuje jakýkoliv přesun člověka z jedné oblasti do jiné s cílem se zde usadit ať už dočasně, či natrvalo. Takto zjednodušené vnímání však není dostačující pro pochopení samotného fenoménu. Jedná se totiž o neuvěřitelně komplexní téma, které má mnoho rovin a úhlů pohledu s přesahem do ekonomie, demografie, náboženství, práva, politologie, kultury a dalších. Pro účely této práce se zaměřím převážně na teorie ekonomického charakteru i když všeobecně se nelze vyhnout i pohledu z hlediska politického či demografického.

Různých migračních teorií je právě díky multidisciplinárním přesahům velké množství a nejsou ve shodě co se týče svých předpokladů a závěrů (Procházková Ilinitchi 2010, s. 3), jelikož každá z nich se dívá na problém z jiného úhlu pohledu a jsou tedy platné v podstatě všechny z nich. Dle závěrů Borjase (1989, s. 457) je důvodem pro takové množství různých teorií absence sjednocujícího teoretického konceptu, který by dokázal nabídnout odpověď na tři základní otázky týkající se migrace zároveň:

- *Jaký bude směr a velikost migrace?*
- *Jaký je efekt migrace na ekonomiku přijímací země?*
- *Jaký efekt přináší a jak probíhá proces asimilace?*

Žádná taková sjednocující „teorie všeho“ však v oblasti migrace prozatím není, zmíním proto alespoň tři podstatné. Konkrétně půjde o neoklasickou ekonomii, novou ekonomii migrace a gravitační modely a *push and pull* faktory.

1.1 Neoklasická ekonomie – makroteorie

Jedná se o jeden z nejstarších přístupů k teorii migrace. Tvrdí, že migrace je přirozeným mechanismem vyrovnávání nerovnováhy mezi dvěma zeměmi s odlišnými trhy pracovní síly.

Ve své podstatě se zde mají na mysli přirozené vztahy nabídky a poptávky na trhu práce v jednotlivých zemích. Kupříkladu v zemi A, ve které poptávka po práci významně převyšuje nabídku se vytváří tlaky na vyrovnání této nerovnováhy pomocí růstu mzdy.

V zemi B, ve které nabídka práce významně převyšuje poptávku, zpravidla mzdy nerostou a lidé jsou připraveni přijmou i hůře placenou práci. Dle této teorie se jednotlivé vnitřní tlaky trhů země A a trhu země B vyrovnají tím, že dojde k jejich vzájemné interakci a pomocí migrace se dostanou do rovnováhy. Massey (1993, s. 434) identifikuje 5 základních předpokladů či závěrů této teorie:

- Migrace je způsobena rozdíly ve výši mezd mezi jednotlivými zeměmi.
- V případě absence rozdílů ve výši mezd nebude k migraci mezi těmito zeměmi docházet.
- Vysoce kvalifikovaná pracovní síla reaguje mimo samotnou výši mezd také na celkové investice do lidského kapitálu jako jsou například zaměstnanecké výhody a podobně. Vzorec jejich migračního chování se tak může lišit od vzorce migračního chování nekvalifikované pracovní síly.
- Pracovní trh jako jediný má zásadní vliv na mezinárodní migraci. Jiné trhy mimo pracovního lze považovat za nevýznamné.
- Efektivní způsob, kterým lze regulovat migrační toky spočívá v působení na pracovní trhy uvnitř přijímající či vysílající země.

1.2 Neoklasická ekonomie - mikroteorie

Tento model je modelem individuální volby člověka (Larry A. Sjaastad 1962). Jeho podstatou je předpoklad, že každý člověk individuálně zvažuje a porovnává předpokládané pozitivní přínosy své migrace do cílové země očištěné o náklady, které jsou s touto migrací pro něj spojeny. Mezi takové náklady lze řadit nejenom samotnou úhradu životních nákladů za dobu, než si osoba v cílové zemi najde odpovídající práci a cestovné, ale i další náklady v podobě například vynaloženého úsilí na osvojení si cizího jazyka, kulturní adaptaci či dokonce psychologické vlivy přerušení dosavadních rodinných či společenských vazeb.

Přestože je poměrně obtížné až nemožné tyto vedlejší náklady objektivně kvantifikovat, subjektivně lze takovou hodnotu číselně vyjádřit. Rozhodnutí, zda migrovat či nikoliv je pak součtem diskontovaných očekávaných příjmů z migračního pohybu očištěného od nákladů spojených s migrací. V závislosti na míře takto získané potenciální výhody se člověk rozhoduje, zda migrovat či nikoliv.

Komplexní vzorec pro individuální migraci (Massey et al. 1993, s. 435) pak vypadá takto:

$$ER(0) = \int_0^n [P_1(t)P_2(t)Y_d(t) - P_3(t)Y_o(t)] e^{-rt} dt - C(0)$$

kde t je čas, $P_1(t)$ je pravděpodobnost, že migrant nebude deportován ($1 =$ legální migrace, nelegální migrace < 1), $P_2(t)$ je pravděpodobnost, že bude v cílové zemi zaměstnán, $P_3(t)$ je pravděpodobnost, že bude zaměstnán v domácí zemi, $Y_d(t)$ je výše mzdy v cílové zemi, $Y_o(t)$ je výše mzdy v domácí zemi, r je diskontní míra a $C(0)$ je suma všech nákladů spojených s migrací. $ER(0)$ je pak výsledek rovnice, který v závislosti na výsledku ukazuje, zda se člověk rozhodne migrovat. Jsou možné v podstatě 3 varianty výsledku:

$ER(0) = 0$; v takovém případě se může rozhodnout jakkoliv

$ER(0) > 0$; kladné $ER(0)$ znamená, že člověk bude migrovat

$ER(0) < 0$; záporné $ER(0)$ znamená, že člověk migrovat nebude

Massey (1993, s. 435) identifikuje tyto základní předpoklady či závěry této teorie:

- Mezinárodní migrace je ovlivňována jak rozdíly mezi výší příjmů, tak i mírami nezaměstnanosti v jednotlivých zemích.
- Osobní vlastnosti jednotlivce, které kladně ovlivní výši mzdy či pravděpodobnost zaměstnání (vzdělání, zkušenosti, jazykové dovednosti) v cílové zemi oproti domácí zemi, zvyšují pravděpodobnost migrace.
- Osobní vlastnosti jednotlivce, které mohou snižovat míru nákladů na migraci, zvyšují pravděpodobnost migrace.
- Pravděpodobnost migrace se může mezi jednotlivými lidmi velmi výrazně lišit vzhledem k vysoké závislosti na individuálních parametrech migranta.
- Celková migrační bilance mezi dvěma zeměmi je prostou sumou individuálních migračních kalkulací podle výše uvedeného vzorce
- K migraci nebude docházet v případě absence rozdílů ve výši mezd či úrovně nezaměstnanosti mezi dvěma zeměmi. K migraci bude docházet až do chvíle, než náklady na migraci budou převyšovat výhody získané z migrace.
- Výše rozdílu mezi očekávanými příjmy v cílové a domácí zemi ovlivní výši migrace
- Rozhodnutí migrovat vychází ze změn na pracovním trhu. Jiné trhy nemají na migraci významný vliv.

- Vzhledem k individuální povaze oceňování nákladů na migraci, může tento ukazatel nabývat i záporných hodnot.
- Veřejná moc může ovlivňovat migraci primárně pomocí takových politik, které ovlivňují očekávané příjmy ve vysílající či přijímající zemi či náklady na migraci.

1.3 Nová ekonomie migrace

Tato teorie patří k těm modernějším a klade si za cíl vyvrátit některé předpoklady a závěry neoklasických teorií (Stark a Bloom 1985). Zásadní rozdíl tohoto přístupu k migraci oproti předchozím spočívá v tom, že migrace není postavená primárně na individuálním rozhodování jednotlivců, ale rozhodovací proces probíhá spíše ve větších společenských celcích, jako jsou například rodiny, domácnosti a další. Cílem takové skupiny pak není pouze maximalizovat očekávaný užitek, ale také minimalizace a prevence rizik případných tržních selhání pomocí diverzifikace socioekonomického základu společenské skupiny umístěním jednotlivých ekonomicky aktivních článků sociální skupiny na různých pracovních trzích. Takový ekonomický celek je o něco méně náchylný na projevy lokálního tržního selhání tím, že zde může fungovat vzájemná ekonomická podpora či pomoc z trhů, které takovým selháním nebyly zasaženy.

V rozvinutých zemích taková rizika často nejsou silně akcentována zejména proto, že zde povětšinou existuje spolehlivý systém veřejného či soukromého pojištění, které mohou značnou část takových rizik de facto zajistit. Zároveň pro případ absence takového pojištění zde existují často velmi dostupné půjčky či úvěry, které mohou poskytnout finanční krytí na dobu nezbytně nutnou. Naopak opačná situace však logicky nastává v zemích, kde takové mechanismy k dispozici nejsou. Pojištění v takových zemích může být považováno za nespolehlivé a finanční úvěry z důvodu vysoké rizikovosti s sebou nesou relativně vysoké úrokové náklady. V takovém případě může být emigrace některých členů rodiny za lepšími pracovními příležitostmi racionálním krokem pro zajištění zbytku rodiny pro případ neočekávaných událostí.

Messay (1993, s. 439-440) identifikuje tyto základní předpoklady či závěry této teorie:

- Rozhodnutí migrovat je přijímáno spíše v rámci rodin, domácností či jiných socioekonomických skupin než samostatnými jedinci.

- Rozdíl v příjmech není nutnou podmínkou pro migraci. Jednou z podmínek dostatečných pro migraci může být například i diverzifikace rizik v rodině.
- Vysoká úroveň zaměstnanosti a ekonomický růst či produktivita nemusí nutně znamenat překážku pro migraci. Často může být migrace vhodnou a záměrně vybranou strategií pro získávání dodatečných finančních prostředků na cizích trzích pro financování rozvoje v domácí ekonomice. Zároveň diverzifikace investic slouží jako preventivní opatření proti kapitálovým rizikům. Ekonomický rozvoj tedy nemusí migraci bránit.
- Absence rozdílů ve výši mezd nemusí být nutně překážkou pro migraci. K migraci může docházet i v případě trvajících či hrozících tržních nerovnováh, nedokonalostí či disfunkcí v domácí ekonomice.
- Stejný mzdový přírůstek může mít různý dopad na různé domácnosti či rodiny v závislosti na struktuře distribuce jejich příjmů.
- Vlády mohou ovlivňovat migraci nejen pomocí politik ovlivňujících pracovní trh, ale také pomocí těch, které ovlivňují pojišťovací, kapitálový či futures trh, které mohou sloužit k zajišťování rizik. Programy veřejného pojištění mohou výrazně ovlivnit migrační tendence.
- Vládní politiky a ekonomická rozhodnutí která vedou ke změnám v distribuci peněz ve společnosti mohou ovlivnit úroveň finanční deprivace některých skupin a tím pádem posílit jejich motivaci pro migraci.

1.4 Teorie *push and pull* faktorů, gravitační modely

Tato teorie patří mezi oblíbené gravitační teorie inspirované klasickou newtonovskou fyzikou. V rámci faktorů, které ovlivňují migraci lze tyto faktory rozdělit do dvou různých kategorií (Rabušic a Burjanek 2018) na *push* a *pull* faktory.

Mezi tzv. *push* faktory, jak již název napovídá, řadíme ty faktory, které podporují emigraci (doslova vytlačují) z domácí země. Mezi takové faktory můžeme řadit například nízkou životní úroveň, nepříznivá ekonomická očekávání, politické represe, porušování lidských práv, či nedostatečnou nabídku pracovních míst pro absolventy. Zkrátka se jedná o ty faktory, které mohou sloužit důvodem pro opuštění země. Někteří autoři, jako například M. Piore (1979) považují migraci hlavně za výsledek vypuzování pomocí negativních *push* faktorů spíše, než za výsledek pozitivního motivování pomocí *pull* faktorů.

Na druhou stranu můžeme postavit tzv. *pull* faktory, které naopak zvyšují přitažlivost dané destinace pro případnou imigraci. Mezi takové faktory lze zařadit kromě vysoké životní úrovně v cílové ekonomice i takové faktory, jako jsou přívětivé podmínky pro podnikání, pozitivní očekávání budoucího vývoje v zemi, ekonomická stabilita či dokonce kulturní nebo jazyková blízkost. Lze tedy říci, že kromě ekonomických faktorů zde vstupují do rovnice mnohé další, často nekvantifikovatelné neznámé, jejichž důležitost je často závislá na prioritách každého jedince.

Další zásadní součástí gravitačních modelů je předpoklad, že k migraci dojde tím spíše, čím jsou si vysílající a přijímající země geograficky blíže (Procházková Ilinitchi 2010, str. 7).

2 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ - METODIKA

V rámci své práce jsem se rozhodl provést také dotazníkové šetření k ověření závěrů a předpokladů, které byly v práci zmíněny již v předchozí kapitole. Tuto kvantitativní metodu jsem zvolil proto, že mi umožní porovnat shodu objektivně předpokládaných závěrů, týkajících se motivačních faktorů pro migraci se subjektivním vnímáním lidí, kteří se odhodlali opustit svoji zemi ve prospěch České Republiky. V rámci dotazníkového šetření jsem očekával faktické potvrzení výše specifikovaných argumentů, což se ve své podstatě bylo naplněno.

Metodika, kterou jsem zvolil se nejvíce blíží metodě CAMI (computer asisted mailing interview) a písemnému dotazování (Řezanková 2011) a to zejména kvůli finanční a časové nenáročnosti této metody a faktu, že ne každý z dotazovaných má svobodný přístup k informačním technologiím a internetu. Jedná se o všeobecně populární metodu získávání informací, která nabízí možnost dotazovat dotčené osoby bez osobní asistence i na dálku. Toto se sice odráží na nižší úrovni reprezentativnosti vzorků, avšak pro účely tohoto výzkumu je nejvýhodnější z hlediska poměru náročnosti vůči výkonu. Potenciálními problémy této metody je také například její ztížená využitelnost pro získávání dat od nevidomých či negramotných respondentů. V rámci svého výzkumu jsem se však s takovými problémy nesešel. Mým záměrem bylo takto oslovit co největší množství lidí v co nejkratším možném čase pro získání počtu odpovědí, který by mohl sloužit jako reprezentativní vzorek pro získání alespoň orientačních výsledků. Zároveň jsem jako jazyk komunikace v tomto dotazníkovém šetření zvolil ruský a ukrajinský jazyk s cílem eliminovat rizika existence jazykových bariér a zvýšit úspěšnost a návratnost těchto dotazníků. Při komunikaci s osobami, kteří odmítali komunikaci v ruském jazyce jsem využil asistenci rodilého mluvčího ukrajinské národnosti. V rámci tohoto sběru dat jsem se setkal s mnohými problémy, které bylo poměrně obtížné, nicméně nezbytně nutné překonat. Prvním zásadním problémem bylo získání dostatečného počtu respondentů pro mé šetření. Někteří autoři uvádějí orientační návratnost elektronických dotazníků na úrovni 30 – 40% (Jeřábek 1992, str. 80). V případě písemného dotazování se očekává úspěšnost ještě menší. Všeobecně se ukázalo, že relativně čerství imigranti mívají obavy odpovídat na otázky týkajících se důvodů jejich přítomnosti v České republice. V případě oslovení elektronickou či písemnou formou bez předchozího kontaktu či doporučení byla úspěšnost takového oslovení příliš nízká. Za celou dobu se mi tímto zcela anonymním a náhodným způsobem povedlo získat zpět pouze 2 vyplněné dotazníky a

takovýto způsob získávání dat se ukázal jako zcela nevyhovující. Nakonec jsem, za pomoci známých a blízkých získal kontakty na osoby z Ukrajinské komunity, kde jsem byl schopen pomocí dalších doporučení a jejich osobní součinností dosáhnout poměrně vysoké úspěšnosti získávání vyplněných dotazníků blížící se až 60 %. Dalším zdrojem bylo přímé oslovování osob v budově cizinecké policie v Praze. Ačkoli se tímto způsobem podařilo získat zhruba 12 vyplněných dotazníků, tento způsob nebyl v konečném důsledku příliš časově efektivní a po určité době jsem od něj upustil. Při svém zkoumání jsem se zaměřil na cizince, přebývající na území ČR legálně. I když problém nelegální migrace a černé práce cizinců na našem území je stále aktuální a Ukrajinců se velmi často týká (Drbohlav a Janská 2009), bylo by takřka nemožné je identifikovat a získat dostatečný reprezentativní vzorek těchto lidí k tomu, aby bylo možné činit jakékoliv závěry.

Dotazník jsem koncipoval jako polostrukturovaný s obsahem standardizovaných otázek s přesně danými možnostmi odpovědí i otevřených dotazů (viz. Příloha B). Respondentům jsem ponechal možnost dle svého uvážení neodpovídat na dotazy, na které odpovídat nechtějí. Tohoto respondenti často využili u otevřených otázek. Při sestavování základní struktury dotazníku jsem se snažil, aby dotazník začínal otázkami, na které bude pro dotazovaného relativně snadné odpovědět, zatímco otevřené otázky se nachází spíše na konci tohoto dotazníku. Takto jsem postupoval především proto, abych získal pozornost a zájem dotazovaného a zvýšil tak pravděpodobnost, že mi na většinu otázek odpoví.

S některými ze zúčastněných jsem se rozhodl ještě následně provést krátký nestrukturovaný rozhovor, pro lepší pochopení některých odpovědí. Převážně mě zajímalo zdůvodnění některých výrazných odchylek od očekávaných výsledků či extrémní hodnoty některých odpovědí v případě, že jsem si nebyl jistý, jak danou odpověď chápat či věrně interpretovat.

2.1 Respondenti

Vzhledem k faktu, že značná část dotazníků byla získána pomocí doporučení a součinností dalších respondentů, nelze tento vzorek považovat za zcela náhodný. Velkou část zúčastněných osob totiž tvoří známí, přátelé či rodina respondentů, kteří se zúčastnili zkoumání před nimi. Existuje tedy předpoklad, že tyto vzájemně propojené skupiny mohou být do určité míry vnitřně homogenní a tím pádem je zde aktuální riziko, že získaná data

nemusí podávat zcela objektivní pohled na všechny zkoumané problémy. Tyto vzájemně sbližené, uzavřené komunity často pocházejí ze stejné či obdobné oblasti Ukrajiny, sociální či ekonomické vrstvy a je tak větší pravděpodobnost, že se jejich názory a pohledy na konkrétní otázky budou blížit. S ohledem na konečný počet respondentů a cíl dotazníkového šetření, kterým je zejména získat stručnou představu o subjektivních důvodech pro migraci zúčastněných osob, však tento způsob výběru nabízel nejlepší výsledky z hlediska poměru času, vynaložených prostředků a kvality výstupu. Celkem se podařilo oslovit 113 respondentů. Jejich základní charakteristiky jsou uvedeny níže (viz Tab. 3).

Tab. 2: Základní demografické údaje o respondentech

Celkový počet respondentů:	113
z toho muži	62
z toho ženy	51
Průměrný věk:	34
Vysokoškolské vzdělání	51
Středoškolské vzdělání	42
Základní vzdělání	20
Průměrný počet let v ČR	3,2

Zdroj: Vlastní (dotazníkové šetření)

Získaný vzorek je tedy reprezentován zhruba z 55 % muži a 45 % ženami. Podle ČSÚ (2017) je podíl mužů a žen mezi cizinci zhruba 53,8 % k 46,2 %. Získaný vzorek tedy z hlediska genderového rozložení odpovídá celkové statistice ČR. Věková struktura taktéž odpovídá předpokládanému rozložení podle všeobecných statistických dat pro danou skupinu cizinců a (ČSÚ 2006). Počet vysokoškolsky vzdělaných osob na druhou stranu ve vzorku hrubě neodpovídá původním předpokladům a neodpovídá ani celkové struktuře v rámci obyvatelstva ČR (ČSÚ 2016). Jako příčinu bych označil nejspíše právě způsob výběru respondentů. Ve zkoumaném vzorku se totiž nacházelo relativně vysoké množství lékařů či jiných zdravotnických pracovníků z Ukrajiny, kteří doporučili pro dotazníkové šetření mnohé své kolegy. Dalším důvodem může být i to, že byl průzkum prováděn převážně v karlovarském kraji, kde je nejvyšší podíl lékařských pracovníků z řad cizinců v České republice (ČT24 2018). Tuto nepřesnost je třeba brát v úvahu při hodnocení a interpretaci výsledků dotazníkového šetření.

3 PŘÍNOSY A RIZIKA MIGRACE

Migrace patří mezi takové fenomény, které mohou citelně ovlivňovat život a ekonomickou situaci v zúčastněných zemích. Tyto dopady mohou být hodnoceny pozitivně, ale i negativně, v závislosti na úhlu pohledu. Vzhledem ke komplikovanosti problému a širokému mezioborovému přesahu migrace lze tyto efekty rozdělit dle jednotlivých pohledů dle různých oborů.

3.1 Ekonomické dopady migrace

Nejčastěji diskutované a zkoumané dopady migrace na domácí a hostující zemi jsou právě ty ekonomické. Oprostité-li se od dalších posuzovaných efektů a neuvažujeme-li vnitřní legislativní prostředí, které může vytvářet překážky pro zaměstnávání imigrantů lze předpokládat, že vzájemné působení dvou ekonomik k vyrovnávání tržních nerovnováh je všeobecně vždy výhodné a zvyšuje celkové bohatství obou zúčastněných zemí (Borjas 1995). Jedná se však o hypotetický model, který neuvažuje existenci odborů či protekcionistické zásahy vlád, které mohou výsledek pokřivit.

Taková migrace bude přetrvávat až do doby, než budou tyto nerovnováhy vyrovnány a trh v obou zemích se posune směrem k novému potenciálu. Stejně tak bude tato migrace spíše sílit ve chvíli, kdy tyto nerovnováhy rostou. Zatímco pro přijímající zemi, pokud je schopna tuto novou pracovní sílu na trhu úspěšně absorbovat a získávat z ní ekonomický užitek, se zdá být taková migrace zajímavou příležitostí pro další rozvoj, pro vysílající zemi zde mohou hrozit významná rizika. Mezi takové výrazně negativní dopady migrace na vysílající ekonomiku je tzv. brain drain efekt spočívající v odlivu vysoce kvalifikované pracovní síly z domácí ekonomiky za lepšími pracovními příležitostmi. Zvýšená míra odlivu takové pracovní síly vytváří pro domácí ekonomiku hned několik problémů (Nica 2013, str. 95). V první řadě je zde možný předpoklad, že domácí ekonomika do vzdělání potenciálního imigranta investovala veřejné finanční prostředky s očekáváním pozitivního efektu pro vlastní hospodářský rozvoj. Taková investice může odchodem takového člověka být ze značné části zmařena. Zatímco pro samotného migranta, jeho rodinu a blízké či pro hostující zemi, která se obklopuje vysoce kvalifikovanou pracovní silou je taková migrace ekonomicky přínosná, pro o domácí ekonomiku může tento odtok lidského kapitálu znamenat přímé ohrožení vědeckého výzkumu, úrovně dalšího vzdělávání v zemi, zpomalení rozvoje soukromého podnikání či

snížení úrovně základních poskytovaných služeb pro domácí obyvatelstvo, jako je například zdravotnictví. Vypořádání se s takovým fenoménem tedy není jednoduché a často bývá řešeno různými restriktivními opatřeními ze strany vlády a omezujícími zákonnými barikádami v domácí ekonomice. (Sanderson et al. 2014, str. 543) Kromě vysoce kvalifikované pracovní síly je zájem o nízkokvalifikovanou pracovní sílu v oborech, o které není u domácího obyvatelstva příliš velký zájem ať už kvůli pracovním či platovým podmínkám. Mezi takové obory patří například stavebnictví či řemesla, která v ČR dlouhodobě ztrácejí oblibu (Luptakova 2009, str. 147).

Kromě efektu brain drain zde existují i rizika pro hostující ekonomiku v podobě fenoménu zvaný social dumping (Cahlíková a Strielkowski 2013, str. 80). Vydátný příliv migrantů do hostující země bývají pro zaměstnavatele zajímavou příležitostí vzhledem k faktu, že tito lidé budou spíše souhlasit s nižší mzdou či horšími pracovními podmínkami než jejich domorodí kolegové. Angažovanost takové pracovní síly snižují náklady pro zaměstnavatele, nicméně má také negativní dopad na straně zaměstnanců v hostující zemi. Taková výměna totiž může dlouhodobě zpomalovat růst mezd či je teoreticky dokonce snižovat. Levná pracovní síla s sebou také nese riziko zpomalování růstu investic vzhledem k relativně snadné dostupnosti práce a tím brzdit ekonomický rozvoj hostující ekonomiky, která by se následně vlivem případné náhlé repatriace značné části migrantů mohla dostat do výrazných potíží.

3.2 Kulturní a společenské dopady migrace

Stejně jako v případě ekonomických dopadů, i v této kategorii nelze hovořit o jednoznačném přínosu či jednoznačných negativech migrace. Všeobecně přijímaným pohledem je, že vzájemná kulturní a společenská interakce má pozitivní společenské dopady pro zúčastněné kultury, národy či jiné společenské skupiny. Vzájemná kulturní výměna umožňuje lepší sbližování národů, navazování přátelských, obchodních ale v konečném důsledku i diplomatických styků mezi jednotlivými zeměmi. Větší různorodost myšlenek a pohledů na problém může přinášet zajímavé možnosti z hlediska řešení potenciálních výzev či problémů v pracovním i společenském životě a podporuje svobodné myšlení a rozvoj umění.

Nelze ovšem opomíjet i potenciální problémy, které mohou v této souvislosti nastat. Mezi takové negativní dopady lze zahrnout riziko nelegální migrace, zvýšené kriminality či

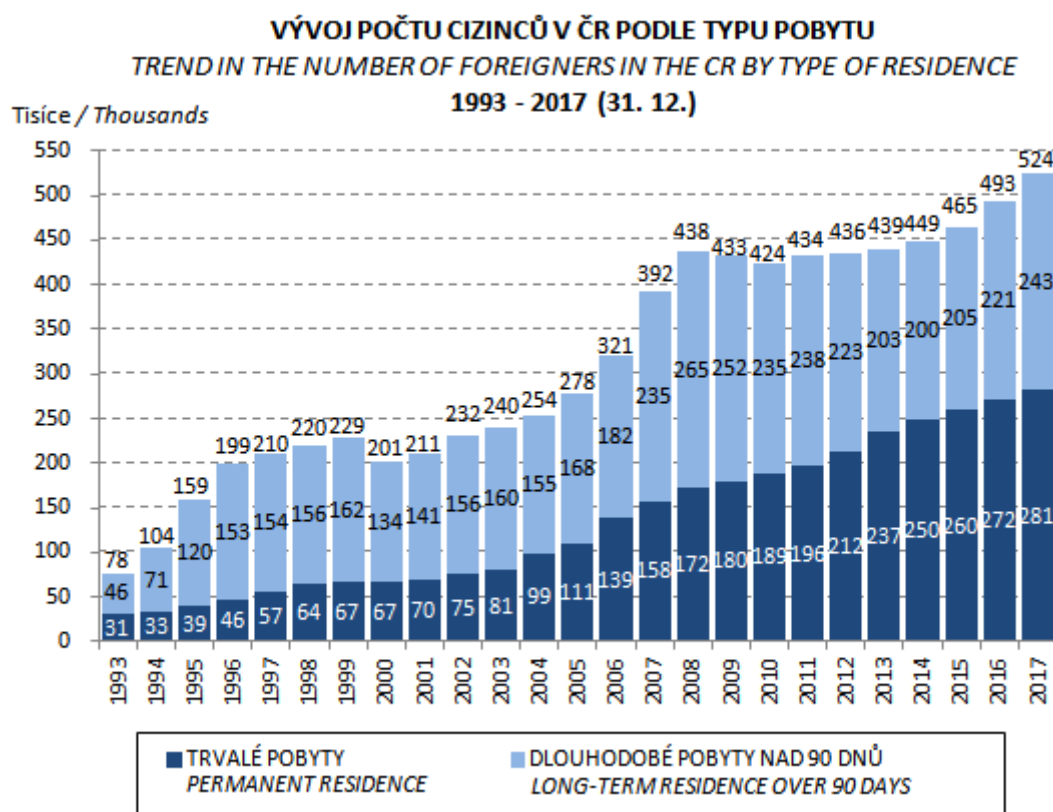
sociálního vyloučení národnostních menšin v hostující zemi. Tento negativní potenciál s sebou může také přinášet různá sociální pnutí, která mohou přerůst až do růstu podpory extremistických skupin či hnutí, nespokojenost obyvatelstva také může znamenat potenciální změnu volebních preferencí široké skupiny obyvatelstva a tím destabilizovat či narušit přirozený vnitropolitický vývoj v zemi dávající příležitost k politickým ziskům populistickým či oportunistickým politickým subjektům. (Novotný a Šárovec 2018, 100-102) Je tedy vhodné o migraci uvažovat i v kontextu případného bezpečnostního rizika, které z ní plyne.

Pro prevenci negativních dopadů migrace je vhodné se zabývat otázkou integrace či asimilace imigrantů (Bernard a Mikesová 2014, str. 523). Významové vymezení těchto pojmů není v odborných textech vždy jednoznačně dané. Někteří autoři integraci vnímají jako určitou úroveň zapojení migrantů do společenských procesů v zemi jako je ekonomická aktivita v zemi, znalost jazyka či vytváření společenských a komunikačních sítí s domácím obyvatelstvem za respektování všeobecně uznávaných a vyžadovaných pravidel chování v dané konkrétní zemi. Asimilace pak bývá interpretována jako faktické splnutí s domácím obyvatelem takovým způsobem, že se již takový migrant není vnímán jako zcela zjevně cizí těleso. V rámci jiných autorů tyto pojmy splývají v jeden celek a lze je tedy považovat v podstatě za synonyma (Diehl a Schnell 2006). Podstatou integračních či asimilačních procesů však nezávisle na jejich interpretaci je snaha zajistit sociální a společenský smír napříč různými náboženskými, kulturními a národnostními skupinami tak, aby byly v ideálním případě negativní aspekty migrace zcela potlačeny zároveň aby potenciální užitek a příležitosti z takového pohybu osob mezi zeměmi byly maximalizovány. Stejně jako celý problém migrace, je však tato problematika příliš složitá na to, aby mohla být v rámci této práce při jejím předpokládaném celkovém rozsahu komplexně řešena.

4 MIGRACE V ČESKÉ REPUBLICE

Migrace je v dnešní době často skloňovaným tématem napříč celou Evropskou Unií. Zatímco takové země Evropské Unie jako Německo, Itálie, Řecko, Francie či Španělsko čelí migračním tlakům z Afrických zemí a zemí a blízkého východu, Česká Republika je dlouhodobě oblíbenou destinací specificky pro občany Slovenska, Vietnamu a Ukrajiny. Je třeba podotknout, že případ slovenské migrace má specifický charakter, a to zejména proto, že mezi ekonomickou úrovní Slovenské a České republiky není propastný rozdíl a příčinou pro migraci mohou být i výjimečná geografická, kulturní a jazyková blízkost obou zemí.

Graf 1: Vývoj počtu cizinců na území ČR bez azylantů

Zdroj: převzato z dat Českého Statistického Úřadu (ČSÚ 2017a)

Z výše uvedeného grafu (viz. obrázek 1) je patrné, že počet migrantů na území ČR dlouhodobě roste, přičemž nejvýraznější nárůst se odehrál mezi lety 2004 a 2008. Za toto relativně krátké období se počet cizinců na území takřka zdvojnásobil. V současné době jsou nejpočetnější skupinou cizinců na území jsou dle posledních dat občané Ukrajiny (117061), Slovenska (111804) a Vietnamu (59761) (ČSÚ 2017a). Je ale třeba podotknout, že v rámci

celoevropského srovnání jsou migrační tlaky v ČR relativně slabé a nelze zde mluvit o krizi (Migration data portal 2018). Nejčastějšími účely pobytu jsou zaměstnání či sloučení rodiny (celkem 28,2 % všech udělených povolení k přechodnému pobytu). Mezi další významné důvody patří v 18,9 % případů studium a ve 20,3 % případů je důvodem podnikání (Cizinci.cz 2018).

4.1 Identifikace příčin migrace z Ukrajiny do ČR

Níže uvedená tabulka (viz. tabulka 1) zobrazuje vývoj zásadních makroekonomických ukazatelů, které dle neoklasických teorií migrace mají zásadní vliv na směr a sílu migračních toků mezi dvěma zeměmi. Jak je vidět, mezi oběma zeměmi se zvyšuje rozdíl v míře nezaměstnanosti a výši HDP na osobu. Ve srovnání s rokem 2004 a rokem 2017 vzrostla difference mezi hodnotami v Ukrajině a ČR z 10318 na 17005, tedy zhruba o 65 % a jde tedy o výrazný nárůst. Ještě významnější rozdíl je ve výši nezaměstnanosti v obou zemích. Zatímco v roce 2004 byla úroveň nezaměstnanosti v obou zemích srovnatelná, v roce 2017 je zde již propastný rozdíl, vysoká nezaměstnanost na Ukrajině výrazně kontrastuje s nezaměstnaností na úrovni přirozené nezaměstnanosti v ČR. Takovéto podmínky přímo podporují migraci mezi těmito dvěma zeměmi ve prospěch České Republiky.

Tab. 1: Srovnání vývoje nezaměstnanosti a HDP na obyvatele mezi ČR a Ukrajinou

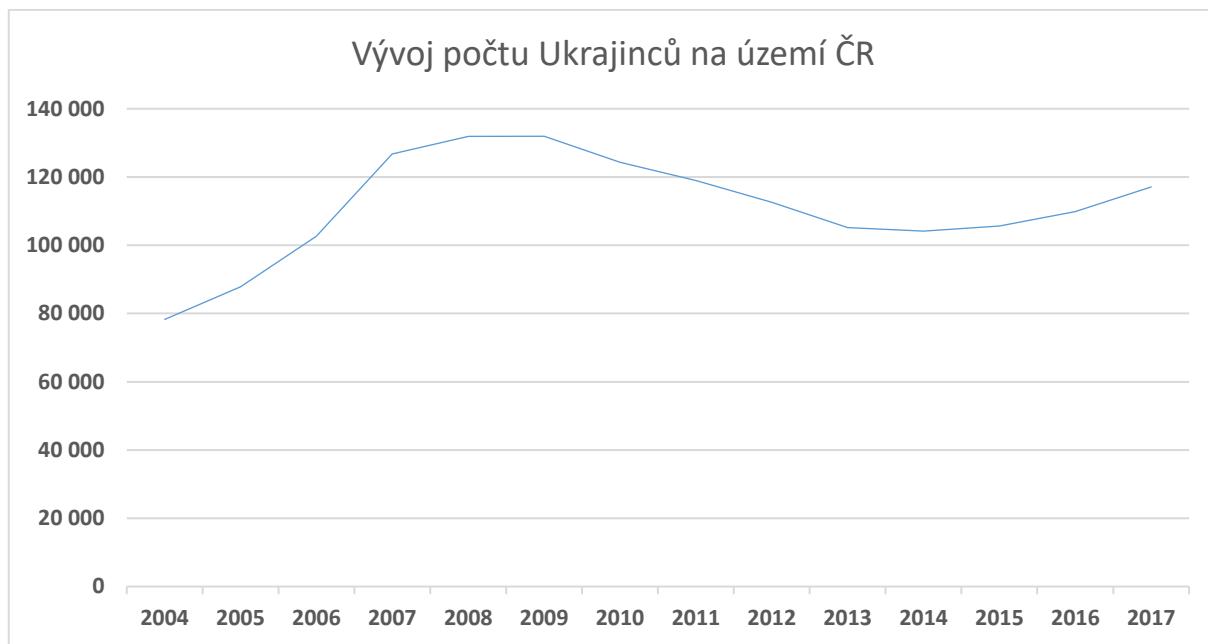
	Nezaměstnanost v %			HDP per capita (americký dolar)		
	Česká republika	Ukrajina	Diference	Česká republika	Ukrajina	Diference
2004	8,2	8,6	0,4	11685	1367	10318
2005	7,8	7,2	-0,6	13346	1828	11518
2006	7,1	6,8	-0,3	15183	2303	12880
2007	5,2	6,4	1,2	18373	3068	15305
2008	4,3	6,4	2,1	22698	3891	18807
2009	7	8,8	1,8	19741	2545	17196
2010	7,2	8,1	0,9	19808	2965	16843
2011	6,5	7,9	1,4	21717	3569	18148
2012	6,9	7,5	0,6	19729	3855	15874
2013	6,9	7,2	0,3	19916	4029	15887
2014	6	9,3	3,3	19744	3104	16640
2015	5	9,1	4,1	17715	2124	15591
2016	4	9,2	5,2	18483	2185	16298
2017	2,8	9	6,2	19251	2246	17005

Zdroj: Zpracování na základě dat ČSÚ a Světové banky (ČSÚ 2018b), (Worldbank data 2018)

Na grafu (viz. Graf 2) lze vypořádat vývoj počtu občanů Ukrajiny dlouhodobě přebývajících na území ČR.

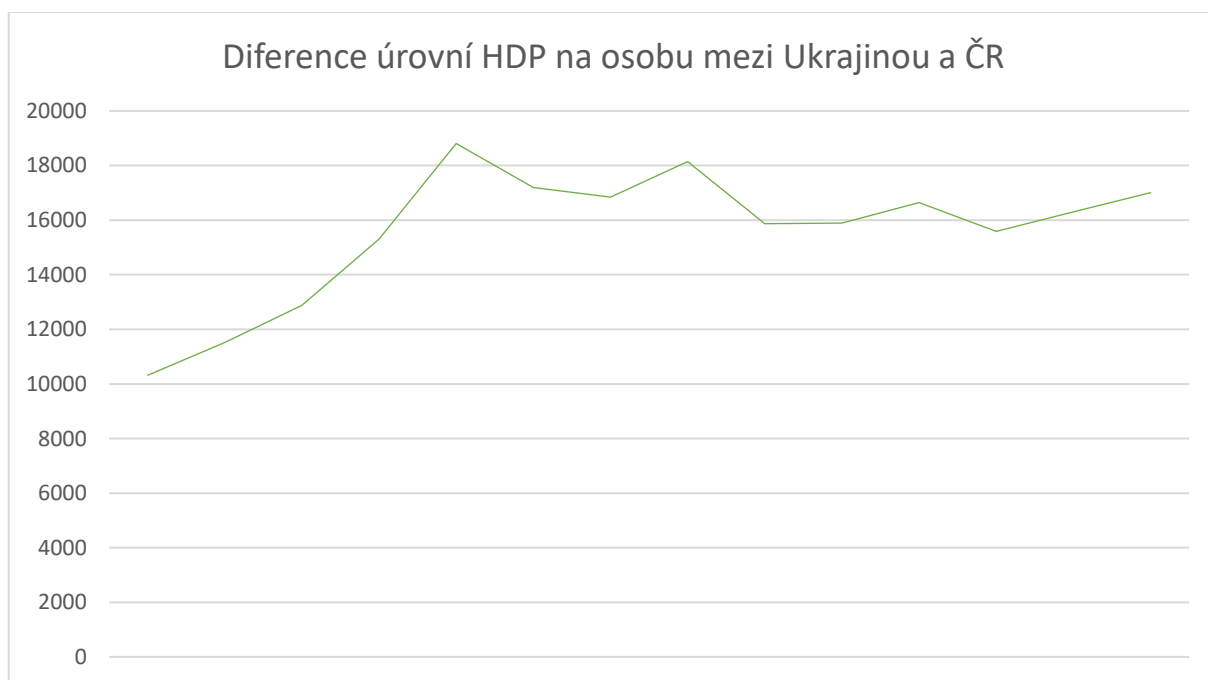
Zajímavé je, že stav roku 2017 co do počtu osob s Ukrajinským občanstvím na území ČR není historicky nejvyšší. Nyní můžeme tato data graficky zobrazit a vyhodnotit reálnou závislost tohoto parametru v závislosti na vývoji hodnot nezaměstnanosti a HDP na osobu.

Graf 2: Graficky znázorněný vývoj počtu Ukrajinců na území ČR

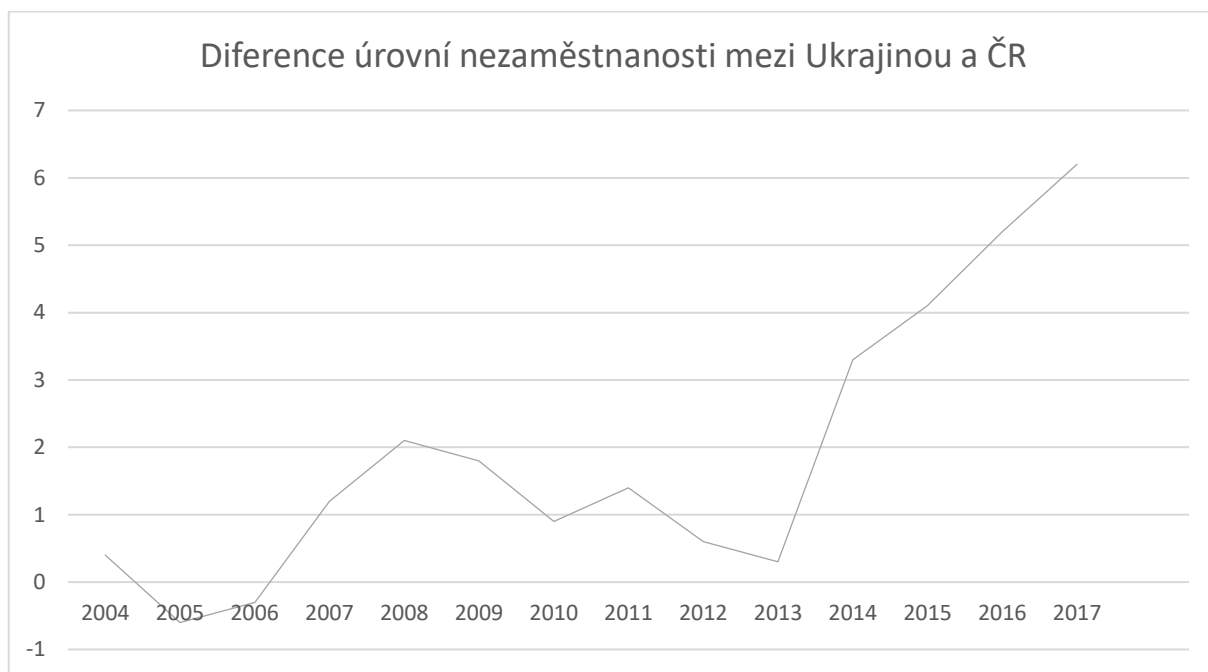
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z ČSÚ (ČSÚ 2018a)

Graf 3: Graficky znázorněný vývoj difference úrovně HDP v obou zemích v čase

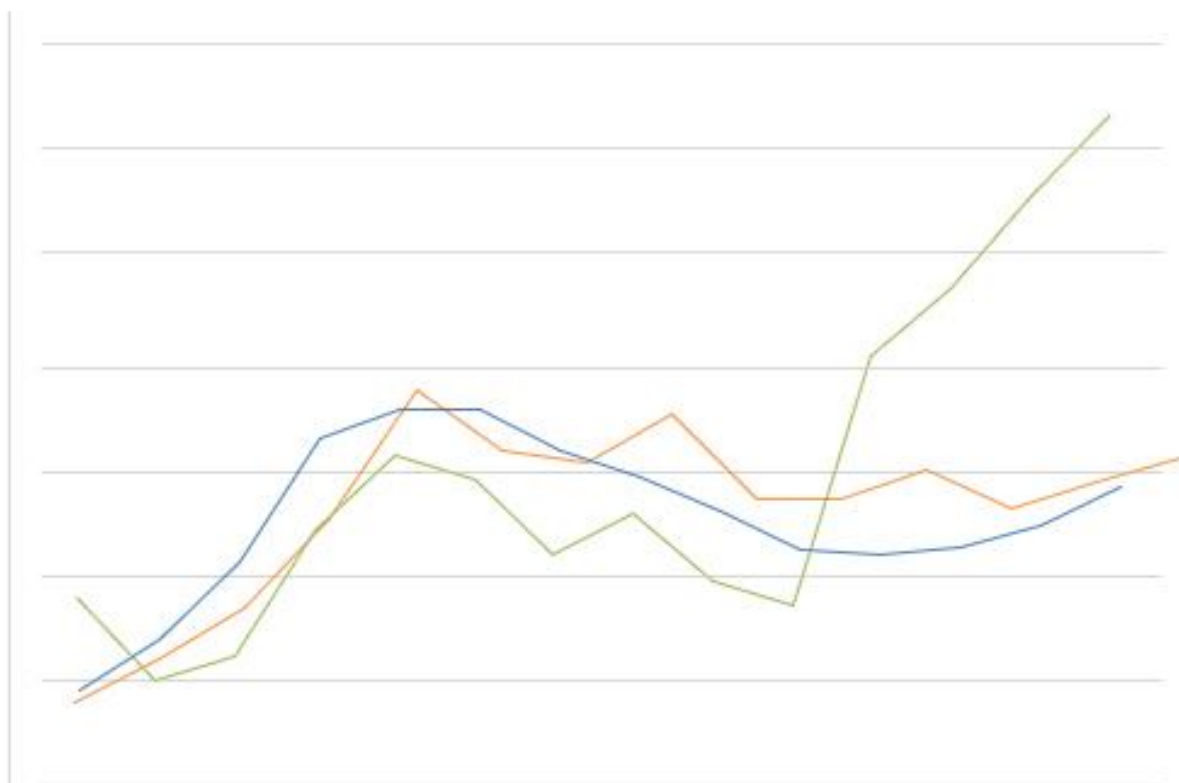
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z Tabulky 1

Graf 4: Graficky znázorněný vývoj difference úrovní nezaměstnanosti v obou zemích v čase

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z Tabulky 1

Graf 5: Sjednocený průběh vývoje křivky Grafu 2, Grafu 3 a Grafu 4

Zdroj: Vlastní zpracování

Při porovnání křivky vývoje počtu Ukrajinců na území ČR (viz Graf 2) a vývoje difference HDP (viz Graf 3) je na první pohled vidět korelační souvislost. Stejně tak až do roku 2013 kopíruje tento trend i vývoj difference úrovně nezaměstnanosti v obou zemích (viz Graf 4), kde následuje strmý růst tohoto ukazatele do historicky rekordních výšek. Všeobecně tedy tato data potvrzují z úhlu pohledu neoklasické makroekonomické teorie migrace jak směr migrace a migrační trend, ale teoreticky se prokazuje i makroekonomický základ migračních pohybu mezi těmito dvěma zeměmi. Velmi dobře je to vidět na sjednoceném grafu, který velmi dobře ilustruje vzájemnou závislost mezi zkoumanými parametry (viz Graf 5). Strmý nesoulad difference úrovně nezaměstnanosti a migračního vývoje pak může indikovat právě narůstání tlaků na budoucí uvolňování migrační politiky, čemuž nasvědčuje vnitropolitická situace v ČR (ČTK, info.cz 2018) a slova některých politických představitelů, kteří vidí v otevření dveří Ukrajinské imigraci cestu, jak umožnit podnikům uspokojit poptávku po pracovní síle (ČTK, iDnes.cz 2017), které je v ČR v současnosti nedostatek. Ukrajinská pracovní síla přitom patří mezi nejčastěji zmiňované alternativy řešení pro rozšíření možností Českého trhu práce. Existuje tedy opodstatnitelný předpoklad, že počty ukrajinských imigrantů budou nadále růst i v budoucnu. Proti tomuto se často staví právě představitelé zaměstnaneckých odborových organizací, dlouhodobě bojujících za růst mezd v České republice. Argumentují přitom tím, že taková migrace cenu práce znehodnocuje a snižuje jinak relativně vysoký tlak na růst platů (Vilímová 2018).

Z výše provedených úvah lze identifikovat i první z potenciálně významných *push and pull* faktorů pro migraci. Zatímco konkrétní ekonomické potíže a relativně pomalý rozvoj hospodářství na Ukrajině můžeme označovat za jeden ze základních *push* faktorů pro místní obyvatelstvo, pozitivní ekonomický vývoj České Republiky v posledních letech lze považovat za významný *pull* faktor pro potenciální imigraci. Kromě výše diskutovaných syrových makroekonomických důvodů pohybu osob z Ukrajiny na naše území zde však existují i další možné příčiny, které tento fenomén podporují. Mezi jednu z příčin lze v teorii *push and pull* faktorů označit i zvyšující se nespokojenost obyvatelstva s vnitrostátní situací na Ukrajině. Problém s tímto parametrem je v tom, že se obtížně kvantifikuje a stanovit jednu rovnici migrace všeobecně platnou pro všechny migranty z dané země není dle mého možné. Vždy zde bude záležet na subjektivním vnímání například závažnosti politické nestability a dalších ryze subjektivních faktorech. Jeden z ukazatelů, který ale může ukazovat jakousi agregovanou míru všeobecné spokojenosti je každoročně OSN publikovaný *World Happiness Report*, který mimo standardní ekonomické ukazatele zohledňuje také takové, jako je například úroveň

sociální a právní ochrany, vnímání úrovně svobody, důvěry vůči moci, korupce, kvality vzdělání. Podle posledních výsledků se Ukrajina propadla až na 132. místo z posuzovaných 155 zemí světa (World Happiness Report 2018). Stala se tak nejnešťastnějším státem Evropy a zároveň se zařadila mezi nejméně šťastné země na světě vůbec (Oleksandr Yaroshchuk 2017). Problém se stává ještě patrnějším při pohledu na časový vývoj tohoto ukazatele. Ještě v roce 2013 se Ukrajina umístila na 87. místě, načež se situace rok od roku stabilně zhoršovala. Zajímavé je, že rok 2013 odpovídá období lokálního minima počtu Ukrajinských imigrantů na území České Republiky (viz Graf 2) a je zde tedy vidět souvislost mezi úrovní štěstí a migrací.

5 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

V této části se pokusím shrnout poznatky získané vyhodnocováním dat z vyplněných dotazníků. Pro přehlednost jsem se rozhodl rozdělit hodnocení do několika tematických okruhů, v rámci kterých pak výsledky šetření dále podrobněji rozvedu. V některých případech doplním informace z dotazníků o poznatky, získané z následných face to face rozhovorů.

5.1 Jak vnímají Ukrajinci Českou Republiku?

Cílem otázek z tohoto tematického okruhu bylo zjistit, jak se jednotliví Ukrajinci v České republice subjektivně cítí. Pochopení takového vnímání chápu jako důležitou součást motivu migrantů do ČR směřovat a dlouhodobě setrávat. Vzhledem k faktickému, dlouhodobě rostoucímu počtu takových imigrantů jsem předpokládal, že bude tato spokojenost všeobecně vysoká. Do této kategorie jsem se rozhodl zařadit následující otázky z dotazníku (viz příloha B):

- *Jak spokojeni jste se životem v ČR? (otázka č. 7)*
- *Jak hodnotíte vnímání cizinců ze strany občanů ČR? (otázka č. 10)*
- *Jak hodnotíte Českou mentalitu v porovnání s Ukrajinou? (otázka č. 13)*
- *Jak pociťujete existenci jazykových bariér? (otázka č. 14)*
- *Daří se Vám navazovat přátelské vztahy s Čechy? (otázka č. 15)*
- *Jaký je Váš dojem ze života v ČR, jaké vidíte nedostatky? (otázka č. 28)*

Co se hodnocení celkové spokojenosti se životem v České republice týče, dopadlo vše dle očekávání. Na stupnici od 1 do 10, kde 1 znamená velmi nespokojen a hodnota 10 znamená velmi spokojený, byla nejčastější hodnotou i mediánem hodnota 7. Aritmetický průměr pak vychází na úrovni 6,75, z čehož lze usuzovat, že jsou Ukrajinci se životem v ČR všeobecně spokojeni. Výrazné odchylky od těchto výsledků vykazovaly zejména účastníci se středoškolským a nižším vzděláním, zatímco vysokoškolsky vzdělaní, pracující ve svém oboru mají v drtivé většině případů velmi vysokou úroveň spokojenosti.

U otázky, jak vnímají občané ČR cizince na svém území, se ukázalo, že dle pocitů Ukrajinských imigrantů hodnotí Češi přítomnost cizinců spíše negativně. S průměrem na úrovni 4,7 a mediánem na úrovni 4. Žádná výrazná souvislost s povoláním a vzděláním se

neprojevila. Tento výsledek považuji za předvídatelný vzhledem k poměrně vysoké míře xenofobních nálad ve společnosti a médiích v průběhu posledních let.

Pokud je řeč o mentalitě obou národů, je Ukrajinci považována většinově za velmi blízkou s mediánem na úrovni 7 a průměrem 6,7. Vnímání jazykových bariér bylo relativně slabé. Naměřené hodnoty s mediánem na úrovni 4 a průměrem na úrovni 4,5 nasvědčuje tomu, že naučit se Český jazyk nedělá většině Ukrajinců nijak zásadní problém. Přestože jsou oba jazyky ze skupiny slovanských jazyků, byla tato hodnota překvapivě nízká i přesto, že se na Ukrajině používá zcela jiný systém znaků v psaném jazyce. Toto může být označeno za potenciálně významný *pull* faktor dle teorie *push and pull* faktorů pro výběr ČR jako cílové země pro migraci. Značně tím totiž může být usnadněn proces integrace cizince do společnosti.

Jako problematické pak Ukrajinci vnímají navazování osobních vztahů s občany České Republiky. Pokud vycházíme z výsledků výzkumu, kde byl zjištěn průměr odpovědí 4,1 a medián na úrovni 4, můžeme říci, že je pro Ukrajince všeobecně spíše obtížnější tyto vztahy navazovat. Při hloubkových rozhovorech s některými účastníky tohoto šetření se ukázalo, že se Ukrajinci snaží spíše držet svých uzavřených komunit a jen velmi zřídka se jim podaří získat blízké přátele z řad domácího obyvatelstva.

V odpovědích na otevřenou otázku: *Jaký je Váš dojem ze života v ČR, jaké vidíte nedostatky?* Jsem nezaznamenal žádnou zásadně důležitou informaci, která by výzkum obohatila o další informace a stála by tedy za zmínku v této práci. 62 respondentů tuto otázku navíc zcela ignorovalo, a proto jsem zbylý vzorek nehodnotil ani jako reprezentativní.

5.2 Pracovní příležitosti a uplatnění Ukrajinců

Tento tematický okruh je zacílený na zkoumání toho, jak je imigranty vnímán Český pracovní trh a zda se všeobecně daří tento migrační potenciál efektivně využívat. Hned na začátek je třeba říci, že jsem bohužel v rámci dotazníkového šetření nezohlednil v otázce týkající se oboru zaměstnání v ČR i možnost, že zde někteří cizinci podnikají. V průběhu zkoumání jsem si po zhruba 20 % oslovených respondentech tohoto nedostatku všiml a všechny následně zúčastněné jsem instruoval, aby v případě, že na území ČR podnikají, tuto skutečnost spolu s oborem podnikání uvedli místo oboru zaměstnání. Docela zajímavým zjištěním byla skutečnost, že to, jestli bude Ukrajinec na území ČR pracovat v oboru svého

oboru práce na Ukrajině silně závisí na povaze původního povolání. Zatímco ti respondenti, kteří uvádějí jako své původní zaměstnání obory jako ekonomie, právo či finančně poradenská činnost i přes své vzdělání a zkušenosti málokdy nacházejí uplatnění v tomto oboru i v Čechách. Toto je v přímém kontrastu s tím, že drtivá většina pracovníků v oboru lékařství v České republice uplatnění bez výraznějších problémů nachází. Stejná situace je v oboru stavebnictví. Cizí pracovní sílu z těchto oborů podle všeho dokáže vnitřní pracovní trh ČR absorbovat bez větších problémů. Další otázky z dotazníku, které se přímo týkají daného tématu jsou (viz příloha B):

- *Jak vnímáte dostupnost pracovních příležitostí v ČR? (otázka č. 11)*
- *Jak vnímáte výši mezd v ČR? (otázka č. 12)*

Dostupnost pracovních příležitostí v ČR byla všeobecně hodnocena jako spíše dobrá s mediánem na úrovni 6 a průměrem s hodnotou 5,5 z 10. Všeobecně vyšší hodnoty uváděli zejména ti, kteří našli zaměstnání v oboru svého původního zaměstnání. U osob s vysokoškolským vzděláním, kteří naproti tomu práci ve svém oboru dlouhodobě nenachází hodnotí tuto kategorii poměrně výrazně negativně a výrazně snižují celkový průměr z čehož se dá odvozovat jejich dlouhodobá frustrace a nespokojenost s tím, že zde nemohou najít pro sebe odpovídající uplatnění.

S výší mezd je úroveň spokojenosti na druhou stranu poměrně nízká. Průměr 3,8 s mediánem na hodnotě 3 mluví sám za sebe. Mezi možnými důvody může být fakt, že pracovní imigranti z cizích zemí mívají typicky horší pracovní podmínky i mzdy v porovnání s jejich Českými kolegy.

5.3 Push faktory pro migraci

Otázky tohoto tematického okruhu se zaměřují na individuální vnímání potenciálních *push* faktorů pro migraci. Pomocí těchto otázek jsem se snažil identifikovat míru důležitosti toho či onoho faktoru na rozhodnutí migrovat. Především mě zajímalo vnímání Ukrajinské vnitropolitické a ekonomické situace a jak silně jsou tyto faktory vnímány konkrétními jednotlivci, případně který z faktorů může být vnímán jako významnější. Konkrétní otázky z dotazníku, které se přímo týkají identifikace *push* faktorů jsou (viz příloha B):

- *Jak spokojeni jste byli s životem na Ukrajině? (otázka č. 8)*

- *Jak vnímáte ekonomickou situaci na Ukrajině? (otázka č. 19)*
- *Jak vnímáte politickou situaci na Ukrajině? (otázka č. 20)*
- *Jaký očekáváte celkový politický a ekonomický vývoj na Ukrajině v budoucnu? (otázka č. 21)*
- *Který z níže uvedených faktorů více ovlivnil Vaše rozhodnutí migrovat? (otázka č. 23)*

Tento okruh otázek vnímám pro svoji práci jako nejpodstatnější s největší přidanou hodnotou pro pochopení převažujících příčin migračních toků z Ukrajiny do České Republiky. Pomocí aplikace *pull and push* teorií migrace na různé statistické ukazatele a indexy se podařilo identifikovat hned několik předpokládaných *push* faktorů mezi kterými je jak ekonomická nestabilita, subjektivní nespokojenost obyvatelstva či politická nestabilita v zemi. Svými otázkami se snažím tento předpoklad potvrdit a případně určit, zda lidé migrují kvůli ekonomickým problémům nebo spíše problematické politické situaci.

Otázka spokojenosti se životem na Ukrajině dopadla dle očekávání velmi špatně. Průměr sice vychází na hodnotu 5,2, medián ovšem vychází mnohem hůře a udává hodnotu 3, která indikuje silnou nespokojenost. Vzhledem k vývoji indexu všeobecné spokojenosti obyvatel vyhodnocovaným již v kapitolách výše lze potvrdit shodu výsledku s očekáváním.

Co se politické a ekonomické situace týče, vychází vnímání obou těchto parametry velmi špatně se shodným mediánem na úrovni 2 a prakticky totožným průměrem blízko hodnoty 4. Lze tedy říci že obojí může být potvrzeno jako potenciálně velmi silný *push* faktor pro emigraci. Při porovnání váhy faktorů politických a ekonomických podle otázky č. 23 se jednoznačně ukázalo, že Ukrajinci v tomto vzorku vnímají ekonomické důvody za ty výrazně důležitější pro rozhodnutí opustit zemi. Celkově na škále od 1 do 10 na otázku: *Který z níže uvedených faktorů více ovlivnil Vaše rozhodnutí migrovat*, kde 1 znamená pouze politické důvody a 10 znamená pouze ekonomické důvody, vychází průměr 6,8 a medián 8. Tento výzkum tedy indikuje ekonomické důvody jako mnohem silnější faktor pro migraci Ukrajinců do ČR.

Pokud jde o otázku budoucích očekávání politického a ekonomického vývoje na území Ukrajiny, jsou rovněž výrazně negativní. Medián 3 s průměrem odpovědí 4,4 poukazuje na všeobecně pesimistická očekávání v tomto ohledu. Dle teorie *push and pull* faktorů lze toto rovněž označit za významný *push* faktor, který slouží motivem pro opuštění země.

5.4 Budoucí očekávání týkající se migrace

Poslední kategorií otázek, kterými se budu zabývat jsou ty, které se týkají budoucího očekávání vývoje migrační vlny z Ukrajiny do ČR dle vnímání samotných Ukrajinců. Jednak bylo cílem zjistit subjektivní osobní názory zúčastněných respondentů, jelikož předpokládám, že mají všeobecnou představu o náladách panujících ve společnosti v jejich domovské zemi. Zároveň jsem se zaměřil na zkoumání jejich rodinného zázemí na území ČR, zda mají v plánu se zde dlouhodobě usadit, případně zda mají v plánu pomoci dalším členům rodiny migrovat do České Republiky. V dotazníku se tohoto okruhu otázek týkají následující dotazy (viz příloha B):

- *Plánujete se v ČR usadit natrvalo? (otázka č. 9)*
- *Máte v ČR i další rodinné příslušníky? (otázka č. 16)*
- *Plánujete přivést do ČR další rodinné příslušníky? (otázka č. 17)*
- *Jak hodnotíte administrativní proces před vstupem do ČR? (otázka č. 18)*
- *Pomáháte finančně svým blízkým na Ukrajině? (otázka č. 22)*
- *Zvažoval jste i jinou zemi pro případnou migraci? Jestli ano, kterou? (otázka č. 24)*
- *Myslíte si, že bude počet migrantů z Ukrajiny v ČR růst? (otázka č. 25)*
- *Myslíte si, že je migrace z Ukrajiny do ČR pro Ukrajinu výhodná? (otázka č. 26)*
- *Jaký je Váš názor na migrační pohyby z Ukrajiny? Proč k nim podle Vás dochází? (otázka č. 27)*

Všeobecně výsledky naznačují, že trend imigrace z Ukrajiny do České Republiky bude pokračovat i nadále. Až 67 % respondentů se plánuje v ČR usadit natrvalo, přes 42 % odpovědělo, že v ČR již má další rodinné příslušníky, 32 % plánuje přivést do České Republiky další rodinné příslušníky a 76 % potvrzuje, že blízkým na Ukrajině finančně vypomáhá. Okolo 21 % respondentů zvažovala před vstupem do ČR migraci i do dalších zemí. Mezi v této souvislosti nejčastěji zmiňované země patří Estonsko, Litva, Polsko a Německo. Jako překážka pro další migraci může být dle vnímání Ukrajinců identifikována náročnost administrativního procesu před vstupem do ČR. Jako obtížný, s průměrem hodnot odpovědí 3,2 a mediánem 4, jej vyhodnotila většina respondentů. Valná většina respondentů považuje vlnu emigrace Ukrajinců jako nevýhodnou pro samotnou Ukrajinu, stejně tak se však shodnou na tom, že k tomuto jevu bude pokračovat i na dále a počet Ukrajinských

imigrantů na území České Republiky bude růst. Z tohoto lze do budoucna předpokládat, že pokud se situace významným způsobem nezmění a důvody pro migraci nepominou, bude tento trend pokračovat i nadále. Vzhledem k odpovědím má většina imigrantů zájem zůstat na území ČR dlouhodobě až trvale. Nezanedbatelné procento cizinců má také zájem umožnit přesun i svým dalším příbuzným či blízkým. V tomto záměru a rodinném zázemí na území ČR lze spatřovat další významný *pull* faktor dle *push and pull* teorie pro budoucí migraci komplementárního charakteru.

Zajímavé je také zjištění, že 76 % respondentů finančně pomáhá svým blízkým. V tomto zjištění spatřuji přímou souvislost s možnými důvody migrace podle nové teorie migrace, na základě které toto můžeme označit za způsob, jak rodina reaguje na zhoršující se životní podmínky v domácí ekonomice a vyrovnává se s negativními dopady ekonomické recese.

ZÁVĚR

Závěrem je třeba konstatovat, že fenomén migrace je komplexní téma, které si zaslouží mnohem hlubší zkoumání. Krize, které dnes čelí některé země Evropské unie a která často bývá považována za významné bezpečnostní riziko pro Evropské země, se České republiky, alespoň prozatím, přímo netýká. Ukrajinská migrace do České Republiky takové ohrožení rozhodně nepředstavuje i vzhledem k faktu, že se zdaleka nejedná ani o historicky největší migrační tok z Ukrajiny v novodobé historii České Republiky. Současná situace na trhu práce ČR a pozitivní ekonomický vývoj naznačuje, že taková imigrace může znamenat naopak zajímavou příležitost pro domácí firmy, zaměstnavatele a hospodářský růst. Ačkoliv s sebou zvýšená migrace může přinést i některé negativní dopady a rizika, nejde o nic, čím bychom se pro danou chvíli měli výrazně znepokojovat. Identifikace příčin migrace však neřeší všechny potenciální problémy, které s sebou tato migrace může přinášet. Základním předpokladem pro to, abychom byli schopni využít potenciál, který nám taková migrace nabízí, však závisí na schopnosti tuto pracovní sílu úspěšně absorbovat. I proto je třeba mimo zkoumání příčin také věnovat pozornost možnostem, jak co nejlépe a nejrychleji tyto lidi integrovat do společenského a ekonomického života, zajistit jejich rekvalifikaci a zjednodušit zdoluhavý administrativní proces získávání pracovního povolení a víz pro potenciální uchazeče o zaměstnání ze zahraničí.

V rámci práce se mi za pomoci aplikace neoklasické teorie migrace skutečně podařilo vyčlenit významné faktory, které mohou být za tento fenomén odpovědné. Podařilo potvrdit vzájemnou provázanost konkrétních makroekonomických ukazatelů s historickým vývojem trendu počtu Ukrajinských imigrantů na území ČR. Díky tomu a vývoji na trzích obou zemí lze oprávněně předpokládat, že tento imigrační trend bude pokračovat i nadále, pokud se nic zásadního nezmění. Jako výrazně působící faktor byla dle neoklasické makro teorie identifikována vysoká nezaměstnanost na Ukrajině oproti rekordně nízké nezaměstnanosti v ČR. Taková situace vytváří nerovnováhu na pracovních trzích obou zemí, které se následně snaží i pomocí migračních pohybů dostat do rovnováhy. Důležitým faktorem je také diametrálně rozdílná výše mezd v obou zemích, která motivuje cizince jezdit do České Republiky za lepším výdělkem a životní úrovní. Neoklasická teorie ovšem nevysvětluje a neshrnuje všechny motivy a potenciální příčiny migrace z Ukrajiny. Svoji roli zde také hraje snaha některých imigrantů podpořit ekonomickou situaci svých blízkých na Ukrajině, které popisuje nová teorie migrace ale i další faktory, identifikovatelné v rámci *push and pull* teorií,

které bezpochyby mají svůj dopad na migrační pohyby i přesto, že oproti neoklasické makroekonomické teorii migrace se, díky své povaze, podstatně hůře kvantifikují a vyhodnocují.

Existenci těchto faktorů a jejich potenciální vliv na rozhodnutí Ukrajinců migrovat do České republiky se podařilo prokázat i v průběhu dotazníkového šetření. Neobjevil se v podstatě žádný zásadní či neočekávaný rozpor, ani nic, co by jednotlivé migrační teorie dopředu nepředpokládaly. Zároveň se podařilo identifikovat, že velmi výrazným faktorem pro rozhodnutí emigrovat je z pohledu samotných Ukrajinců právě zhoršující se situace v jejich domácí zemi, která je samotnými Ukrajinci hodnocena velmi negativně. Soudě podle dalších odpovědí lze najít souvislosti, které podporují oprávněnost předpokladů jednotlivých teorií. Bylo zde možné identifikovat faktory, které předpokládá jak neoklasická teorie, tak i nová teorie migrace či teorie *push and pull* faktorů. Z celkového kontextu vyplývá, že každá z těchto jednotlivých teorií, přestože sleduje problém migrace z různého úhlu pohledu a vnímá migrační faktory poněkud odlišně, má své opodstatnění a význam při vyhodnocování příčin migrace.

ZDROJE

- BERNARD, Josef a Renáta MIKESOVÁ, 2014. Sociální integrace imigrantu na rozhraní mezi dočasnou migrací a trvalým usazením*/The Socio-cultural Integration of Immigrants: In Between Temporary Migration and Permanent Settlement. *Sociologický Casopis; Prague*. 50(4), 521–545. ISSN 00380288.
- BORJAS, George J., 1989. Economic Theory and International Migration. *The International Migration Review* [online]. 23(3), 457–485. ISSN 0197-9183. Dostupné z: doi:10.2307/2546424
- BORJAS, George J., 1995. The economic benefits from immigration. *The Journal of Economic Perspectives; Nashville*. 9(2), 3. ISSN 08953309.
- CAHLÍKOVÁ, Zuzana a Wadim STRIELKOWSKI, 2013. Pozitivní dopady pracovní migrace z Ukrajiny na českou ekonomiku. *Acta Oeconomica Pragensia* [online]. 2013(1), 60–67. ISSN 0572-3043. Dostupné z: doi:10.18267/j.aop.393
- CIZINCI.CZ, 2018. *Cizinci.cz* [online] [vid. 2018-06-20]. Dostupné z: <http://cizinci.cz/cs/2814-cizinci-v-cr-2016>
- ČSÚ, 2006. *Cizinci: Zahraniční a vnitřní migrace - A03 Věková struktura - top 5 státních občanství* | ČSÚ [online] [vid. 2018-06-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/1-bf0047539b>
- ČSÚ, 2016. *Vysokoškoláků rapidně přibývá* [online] [vid. 2018-06-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysokoskolaku-rapidne-pribyva>
- ČSÚ, 2017a. *Cizinci: Počet cizinců* | ČSÚ [online] [vid. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-pocet-cizincu>
- ČSÚ, 2017b. *Cizinci podle pohlaví a věku k 31. 12. 2017* [online] [vid. 2018-06-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-v-cr-bez-azylantu>
- ČSÚ, 2018a. *Data - počet cizinců dle národnosti* | ČSÚ [online] [vid. 2018-06-21]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr
- ČSÚ, 2018b. *Obecná míra nezaměstnanosti v ČR a krajích* | ČSÚ [online] [vid. 2018-06-21]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obecna_mira_nezamestnanosti_v_cr_a_krajich
- ČT24, 2018. Ukrajínští lékaři v Česku pracují i bez zkoušek, komorám to vadí. *ČT24* [online] [vid. 2018-06-22]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2408332-ukrajinsti-lekari-v-cesku-pracuji-i-bez-zkousek-komoram-vadi>
- ČTK, IDNES.CZ, 2017. Pracovníků z Ukrajiny může přijít víc. Vláda vyhoví poptávce podniků. *iDNES.cz* [online] [vid. 2018-06-21]. Dostupné z: https://ekonomika.idnes.cz/zamestnancu-z-ukrajiny-muze-prijit-vic-rozhodla-vlada-p1p-/ekonomika.aspx?c=A170208_145818_ekonomika_rts
- ČTK, INFO.CZ, 2018. Vláda lepší díry na pracovním trhu. Do Česka pustí více pracovníků z Ukrajiny, Mongolska či Filipín. *Info.cz* [online] [vid. 2018-06-21]. Dostupné

z: <https://www.info.cz/cesko/vlada-lepi-diry-na-pracovnim-trhu-do-ceska-pusti-vice-pracovniku-z-ukrajiny-mongolska-ci-filipin-23334.html>

DIEHL, Claudia a Rainer SCHNELL, 2006. „Reactive Ethnicity” or „Assimilation”? Statements, Arguments, and First Empirical Evidence for Labor Migrants in Germany. *The International Migration Review: IMR; New York*. **40**(4), 786–816. ISSN 01979183.

DRBOHLAV, Dušan a Eva JANSKÁ, 2009. Illegal Economic and Transit Migration in the Czech Republic: A Study of Individual Migrants’ Behaviour. *Europe-Asia Studies*. **61**(1), 141–156. ISSN 0966-8136.

JERÁBEK, Hynek, 1992. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-7066-662-3.

LARRY A. SJAASTAD, 1962. The Costs and Returns of Human Migration on JSTOR. *Journal of Political Economy*. **1962**(70 (5)), 80–93.

LUPTAKOVA, Marina, 2009. Legal and Illegal Migration from Ukraine: An analysis of social and security issues. *International Journal of Criminal Justice Sciences; Thirunelveli*. **4**(2), 144–159. ISSN 0973-5089.

MASSEY, Douglas S., Joaquin ARANGO, Graeme HUGO, Ali KOUAOUICI, Adela PELLEGRINO a J. Edward TAYLOR, 1993. Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review* [online]. **19**(3), 431–466. ISSN 0098-7921. Dostupné z: doi:10.2307/2938462

MIGRATION DATA PORTAL, 2018. *Global Migration| Migration data portal* [online] [vid. 2018-06-20]. Dostupné z: https://migrationdataportal.org/?i=remit_re&t=2017&cm49=203

NICA, Elvira, 2013. The Causal Impact of Brain Drain Migration on Economic Development. *Contemporary Readings in Law and Social Justice; Woodside*. **5**(1), 94–99. ISSN 19489137.

NOVOTNÝ, Lukáš a Daniel ŠÁROVEC, 2018. Na Vítězné Vlně: Analýza Úspěchu Alternativy Pro Německo Ve Volbách Do Spolkového Sněmu 2017 1. *Politické Vedy; Bratislava* [online]. (1), 97–118. ISSN 13352741. Dostupné z: doi:http://dx.doi.org.zdroje.vse.cz/10.24040/politickevedy.2018.21.1.97-118

OLEKSANDR YAROSHCHUK, 2017. An (un)happy nation. Are Ukrainians really the unhappiest people in Europe? *VoxUkraine* [online]. [vid. 2018-06-21]. Dostupné z: <https://voxukraine.org/en/an-un-happy-nation-are-ukrainians-really-the-unhappiest-people-in-europe/>

PIORE, Michael J., 1979. *Birds of passage: migrant labor and industrial societies*. 1st pub. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-28058-7.

PROCHÁZKOVÁ ILINITCHI, Cristina, 2010. Vybrané teorie migrace a jejich význam při vytváření migračních politik. *Acta Oeconomica Pragensia* [online]. **2010**(6), 3–26. ISSN 0572-3043. Dostupné z: doi:10.18267/j.aop.319

RABUŠIC, Ladislav a Ales BURJANEK, 2018. Imigrace a imigrační politika jako prvek řešení české demografické situace? /. 4–56.

ŘEZANKOVÁ, Hana, 2011. *Analýza dat z dotazníkových šetření*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-7431-062-1.

SANDERSON, Matthew, Wadim STRIELKOWSKI a Kateřina HLUŠTÍKOVÁ, 2014. Ukrajinská pracovní migrace v české republice: odliv mozků a existence strukturálních kanálů. *Politická ekonomie* [online]. 62(4), 542–559. ISSN 0032-3233. Dostupné z: doi:10.18267/j.polek.968

STARK, Oded a David E. BLOOM, 1985. The New Economics of Labor Migration. *The American Economic Review*. 75(2), 173–178. ISSN 0002-8282.

VILÍMOVÁ, Tereza, 2018. *Dovozem Ukrajinců vláda přispívá k zaostávání ekonomiky, říká Středula - Echo24.cz* [online] [vid. 2018-06-21]. Dostupné z: //echo24.cz/a/SA4Av/dovozem-ukrajincu-vlada-prispiva-k-zaostavani-ekonomiky-rika-stredula

WORLD HAPPINESS REPORT, 2018. Frequently Asked Questions. *World Happiness Report* [online] [vid. 2018-06-21]. Dostupné z: worldhappiness.report

WORLDBANK DATA, 2018. *Ukraine | Data* [online] [vid. 2018-06-21]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/country/ukraine>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – <i>Originální dotazník použitý v šetření</i>	37
Příloha B – <i>Český překlad použitého dotazníku</i>	42

Příloha A – Originální dotazník použitý v šetření

Іноземці в Чеській Республіці

(анонімна анкета)

Шановні пані та панове,

в рамках соціологічного дослідження, метою якого є визначення причин і мотивів міграції до Чеської Республіки, просимо Вас відповісти на декілька питань. Ця анкета допоможе краще зрозуміти індивідуальні причини і мотиви міграції до ЧР, оцінку можливостей для життя на території Чеської Республіки. Уся інформація, яку Ви надаєте, є анонімною, тому не потрібно надавати жодної особистої інформації, яка містить персональні дані за допомогою яких можлива ідентифікація опитуваного. На наступній сторінці Ви знайдете перелік питань різного типу, як відкритих, так і структурованих. Якщо Ви не хочете відповідати на будь-яке з поставлених питань, можете пропустити його і перейти до наступного. Однак для найкращої оцінки загальної картини ми будемо вдячні, якщо Ви відповісте на якомога більше запитань.

Дякую за Вашу участь в опитуванні,
Кирил Темеров

1) Стать:

чоловік

жінка

2) Вік

3) Рівень отриманої освіти

Початкова освіта

Середня освіта

Вища освіта

4) Сімейний статус

Неодружений/незаміжня

Одружений/заміжня

5) Сфера діяльності в Україні

6) Сфера діяльності в ЧР

7) Наскільки Ви задоволені своїм життям в ЧР?

Взагалі незадоволений

Дуже задоволений

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

8) Наскільки Ви були задоволені життям в Україні?

Взагалі незадоволений

Дуже задоволений

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

9) Чи плануєте Ви надовго залишитися в ЧР?

Звісно ні

Звісно так

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

10) Як Ви оцінюєте ставлення громадян ЧР до іноземців?

Дуже погано

Дуже добре

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

11) Як Ви оцінюєте доступність робочих місць в ЧР для іноземних громадян?

Дуже погано

Дуже добре

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

12) Як Ви оцінюєте рівень заробітної плати в ЧР?

Дуже погано

Дуже добре

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

13) Як Ви оцінюєте чеський менталітет у порівнянні з українським?

Абсолютно різний

Повністю однаковий

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

14) Чи відчуваєте Ви існування мовного бар'єру?

Взагалі не можливо нічого зрозуміти

Абсолютно без проблем

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

15) Чи вдається Вам встановлювати і підтримувати дружні стосунки з чехами?

Абсолютно ні

Абсолютно без проблем

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

16) Інші члени Вашої родини також знаходяться на території ЧР?

Так

Ні

17) Чи плануєте Ви перевезти до ЧР інших членів Вашої родини?

Звісно ні

Звісно так

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

18) Як Ви оцінюєте адміністративний процес до в'їзду на територію ЧР?

Дуже погано

Дуже добре

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

19) Як Ви оцінюєте економічну ситуацію в Україні?

Дуже погано

Дуже добре

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

20) Як Ви оцінюєте політичну ситуацію в Україні?

Дуже погано

Дуже добре

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

21) Яка Ваша загальна оцінка політичного та економічного розвитку України в майбутньому?

Дуже погано

Дуже добре

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

22) Чи допомагаєте Ви фінансово близьким в Україні?

Так

Ні

23) Який з нижчевказаних факторів більше вплинув на Ваше рішення щодо міграції?

Політична ситуація

Економічна ситуація

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

24) Чи розглядати Ви іншу країну щодо міграції? Якщо так, то яку?

.....

25) Ви вважаєте, що чисельність мігрантів з України до ЧР буде зростати?

Звісно ні

Звісно так

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

26) Ви вважаєте, що міграції з України до ЧР є вигідною для України?

Звісно ні

Звісно так

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

27) Яка Ваша думка щодо міграційного потоку з України? Чому це відбувається на Вашу думку?

28) Яке Ваше враження від життя в Чехії? Які недоліки Ви бачите?

29) Багато чеських громадян стурбовані злочинною діяльністю іммігрантів. Чи виправдані такі страхи на Вашу думку?

30) Які позитивні сторони Ви бачите у взаємному культурному обміні між чехами і українцями?

Příloha B – Český překlad použitého dotazníku

Cizinci v České Republice

(anonymní dotazník)

Vážený pane, vážená paní,

v rámci případové studie, která se snaží identifikovat příčiny a motivy pro migraci do České Republiky bychom Vás tímto cestou rádi požádali o zodpovězení několika málo otázek. Tento dotazník má sloužit k lepšímu pochopení individuálních důvodů a motivů pro migraci do ČR, uplatnění a vnímání života na území České Republiky. Veškeré informace, které touto cestou poskytnete, jsou anonymní a není tedy třeba poskytovat žádné údaje sloužící k osobní identifikaci respondenta. Na další stránce naleznete souhrn otázek různého typu, jak otevřených, tak strukturovaných. V případě, že na některou z položených otázek nebudete chtít odpovídat, můžete ji přeskočit a pokračovat na další. Pro co nejlepší celkový obraz však oceníme, pokud se pokusíte vyjádřit k co největšímu počtu dotazů.

S poděkováním za Vaši účast,

Cyril Temerov

1) Pohlaví:

muž žena

2) Věk

3) Nejvyšší dosažené vzdělání

Základní (i nedokončené)

Středoškolské

Vysokoškolské

4) Rodinný stav

Svobodný

Ženatý/vdaná

5) Obor zaměstnání na Ukrajině

6) Obor zaměstnání v ČR

7) Jak spokojení jste s životem v ČR?

Velmi nespokojen

Velmi spokojen

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

8) Jak spokojení jste byli s životem na Ukrajině?

Velmi nespokojen

Velmi spokojen

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

9) Plánujete se v ČR usadit natrvalo?

Určitě ne

Určitě ano

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

10) Jak hodnotíte vnímání cizinců ze strany občanů ČR?

Velmi špatně

Velmi dobře

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

11) Jak vnímáte dostupnost pracovních příležitostí v ČR?

Velmi špatně

Velmi dobře

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

12) Jak vnímáte výši mezd v ČR?

Velmi špatně

Velmi dobře

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

13) Jak hodnotíte Českou mentalitu v porovnání s Ukrajinou?

Zcela rozdílná

Zcela totožná

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

14) Jak pocítujete existenci jazykových bariér?

Vůbec se nedomluví

Zcela bez problémů

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

15) Daří se Vám navazovat přátelské vztahy s Čechy?

Nedaří se

Zcela bez problémů

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

16) Máte v ČR i další rodinné příslušníky?

Ano

Ne

17) Plánujete do ČR přivést další rodinné příslušníky?

Určitě ne

Určitě ano

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

18) Jak hodnotíte administrativní proces před vstupem do ČR?

Velmi špatně

Velmi dobře

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

19) Jak vnímáte ekonomickou situaci na Ukrajině?

Velmi špatně

Velmi dobře

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

20) Jak vnímáte politickou situaci na Ukrajině?

Velmi špatně

Velmi dobře

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

21) Jaký očekáváte celkový politický a ekonomický vývoj na Ukrajině v budoucnu?

Velmi špatný

Velmi dobrý

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

22) Pomáháte finančně blízkým na Ukrajině?

Ano

Ne

23) Který z níže uvedených faktorů více ovlivnil Vaše rozhodnutí migrovat?

Politická situace

Ekonomická situace

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

24) Zvažoval jste i jinou zemi pro případnou migraci? Jestli ano, kterou?

.....

25) Myslíte si, že bude počet migrantů z Ukrajiny v ČR růst?

Určitě ne

Určitě ano

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

26) Myslíte si, že je migrace z Ukrajiny do ČR pro Ukrajinu výhodná?

Určitě ne

Určitě ano

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

27) Jaký je Váš názor na migrační pohyby z Ukrajiny? Proč k nim podle Vás dochází?

28) Jaký je Váš dojem ze života v ČR? Jaké vidíte nedostatky?

29) Mnoho občanů ČR mají obavy z trestné činnosti imigrantů. Jsou takové obavy podle Vás oprávněné?

30) Jaká pozitiva vidíte ve vzájemné kulturní výměně mezi Čechy a Ukrajinci?
